

a importantului tezaur, însoțită de materialul ilustrativ. Această publicație reprezintă prin ea însăși o realizare de cea mai mare utilitate, nu numai pentru cei care se interesează de arheologia tracă în mod special, ci în genere pentru istoricii artei și culturii elenice.

Noul tezaur de la Panaghiuriște, care se adaugă la seria deja lungă a vaselor de metal ieșite la iveală în Valea Trandafirilor, a fost descoperit întâmplător într-o lutărie, la circa 1 km sud de actualul orașel. El se compune din 9 vase din aur masiv, aparținând unui serviciu de masă. În cea mai mare parte a studiului său, D. Conțev face o descriere amănunțită a vaselor, asupra căreia nu e cazul să ne oprim. Va fi suficient să semnalăm că tezaurul este format din următoarele piese: patru ritionuri terminate în protome de cerb, de berbec și de țap, împodobite pe partea superioară cu frize în relief reprezentând scene din mitologia greacă și din poemele homerice; trei câni modelate în forma unor capete de femeie, având drept toartă câte un sfinx; o fială cu *mesomphalos*, decorată cu trei șiruri concentrice de măști în relief, reprezentând capete de negri, deosebit de expresive, vas asemănător cu acela pe care îl ținea într-o mână statuia zeiței Nemesis a sculptorului Agorakritos (astăzi pierdută, dar despre care vorbește Pausanias, I, 33,3); în sfârșit, o amforă, bogat decorată, având pe corp reprezentarea unei variante necunoscute a scenei descoperirii lui Achille în palatul regelui Lykomedes, de către Ulisse și Diomedes, iar pe fund pe Heracles copil sugrumând șarpele. Însoțit de un silen; toartele suprainălțate sînt în formă de satiri.

Vasele tezaurului de la Panaghiuriște, de o excepțională valoare artistică și documentară (pe care reproducerile fotografice nu reușesc să le redea în chip satisfăcător), sînt probabil, așa cum afirmă autorul articolului, produse ale artei grecești. Regretăm însă că pentru datarea lor D. Conțev — care propune a doua jumătate a sec. IV î. e. n. — recurge mai ales la observații

de ordin anticvaric și epigrafic. Poate că analiza stilistică a pieselor și studierea lor comparativă în raport cu alte produse ale toreticii grecești, ca și stabilirea unor corespondențe în arta minoră și majoră a perioadei de tranziție de la clasic la elenistic (de pildă cu maniera ultimei perioade a stilului Kertsch) ar fi constituit o metodă mai sigură pentru obținerea unor rezultate convingătoare în ceea ce privește fixarea datei noului tezaur.

Petre Alexandrescu

M. RENARD, *La légende de Pero et de Micon sur des vases de la Graufesenque*. Extrait de „Latomus” t. XIV (1955), fasc., 2, p. 285—289 și două planșe în afară de text.

Bazat pe o lucrare recentă a lui W. Deonna (*Deux études de symbolisme regieux: La légende de Pero et de Micon et l'allaitement symbolique*, „Collection Latomus”, vol. XVIII, Bruxelles, 1955), autorul reexaminează cîteva fragmente de *terra sigillata* provenite din atelierul Graufesenque, pe care R. Knorr și F. Oswald le interpretează ca scene erotice, și stabilește, cu o documentație iconografică și stilistică reușită, că în realitate scenele se referă la legenda Pero și Micon, după care Micon, întemnițat și lăsat să moară de foame, fiind alăptat de fiica sa Pero, este salvat și lăsat în libertate.

Gr. Florescu

M. RENARD, *Plinie l'Ancien et le motif de l'asarôlos oikos*. Extrait de „Hommage à Max Niedermann”, Collection Latomus. vol. XXIII Bruxelles, (1956), p. 307—314.

Reluind problema mozaicului de tipul *asarôlos oikos* (camera nemăturată), despre care vorbește Pliniu cel Bătrîn în cartea XXXVI a enciclopediei sale, cum și alți autori, și este confirmat de cele cinci mozaicuri descoperite în Italia și Africa datînd de la sfîrșitul

republicii pînă în sec. VI al imperiului roman, autorul rezolvă această problemă, atît de mult discutată, într-un chip pe cît de ingenios pe atît de just. Cercetînd textele clasice ajunge la concluzia că tema *asaróton* îşi găseşte geneza în unele superstiții atestate la popoarele antice și care se regăsesc și la multe popoare actuale. Este superstiția că resturile ce cad pe jos de la o masă sînt menite sufletelor morților. Pe baza acestei noi explicații a temei *asaróton*, autorul își propune să reia într-un viitor studiu examinarea celor cinci mozaicuri descoperite în Italia și Africa.

Gr. Florescu

M. RENARD, *Junon, la Fortune et Ili-thie*, extrait de l'„Annuaire de l'institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves“, tome XIII (1953). Melanges Isidore Levy (Bruxelles, 1955), p. 351 — 357, cu o planșă în afară de text.

Se reexaminează o statueta de marmură din rezervele Muzeului Vatican, dar de proveniență necunoscută, publicată de G. Kaschnitz-Weinberg (*Sculture del Magazzinodel Museo Vaticano*, Roma, 1937, nr. 115, p. 630, pl. XXVIII), de fapt o producție mediocră din epoca hadrianică. Statueta reprezintă, după inscripția așezată pe plintă, pe zeița Fortuna, îmbrăcată în hiton și himation, cu cornul abundenței în stînga, iar în dreapta o *palera*. Pe părțile laterale ale tronului sînt reprezentați în relief înalt doi sfincși a căror coadă se înfășoară, înapoia tronului, pe mînerul unei cirme de corabie așezată vertical pe un mic glob.

Autorul remarcă curiozitatea inscripției, IVNONI FORTUN (ae) HELITIA [e], și-și pune întrebarea, nerezolvată de primul editor, „ce entitate din pantheonul clasic este identificată aci în același timp cu Junona și cu Fortuna sub numele de Helitia, sau ce aspect evocă pentru Junona sau Fortuna al treilea termen al dedicației?”. Răspunde just la această întrebare stabi-

lînd mai întîi că Helitia este o transcriere incorectă a numelui grecesc *Ελεῖθεα*; apoi, printr-o subtilă analiză exegetică, ajunge la concluzia că e vorba de o simbioză a Junonei, Fortunei și Iliithiei, îndărătul căror apelațiuni se lasă a fi întrevăzută vechea zeiță mamă italică.

Gr. Florescu

KLAUS PARLASCA, *Das Verhältnis der megarischen Becher zum alexandrinischen Kunsthandwerk*, în JdI, 70, 1955, 1—4, p. 129 — 154.

Ținînd seama de nenumăratele descoperiri de vase grecești-elenistice denumite cupe (boluri) „deliene”¹, pe teritoriul patriei noastre, socotim că articolul lui Klaus Parlasca este deosebit de important pentru cercetătorii noștri.

Autorul începe prin a arăta că, din pricina insuficienței studieri a ceramicii elenistice în comparație cu aceea arhaică și clasică, problema cupelor „deliene” și a genezei lor nu e încă rezolvată mulțumitor. Pentru caracterizarea stadiului actual al cercetărilor în acest domeniu este suficient să amintim faptul că, în afară de volumul lui F. Courby, *Les vases grecs à reliefs* (Paris, 1922), care rămîne încă lucrarea de bază pentru studiul cupelor „deliene”, nu mai exista, pînă în 1953, nici o altă prelucrare sistematică cel puțin pentru o parte a acestei specii ceramice. În 1953 a apărut articolul cercetătoarei L. Byvanck-Quarles van Ufford, *Les bols mégariens. La chronologie et les rapports avec l'argenterie hellénique*, în care se susținea că patria cupelor „deliene” ar trebui căutată în Asia Mică, identificînd așa-numitele „vase Samia” cu această specie. Dar Klaus Parlasca socotește că,

¹ Spre deosebire de autorul articolului recenzat, preferăm să denumim aceste vase „cupe deliene” și nu „megariene”, așa cum a stabilit, de altfel, F. Courby în studiul său atît de temeinic.